

**«Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού και του
σχολείου στην ένταξη των παιδιών με
προσφυγική και μεταναστευτική βιογραφία
στο κοινωνικό και εκπαιδευτικό σύστημα»**

**Ερμιόνη Μιχαήλ, Φιλόλογος, Περιφερειακό Γυμνάσιο και Λύκειο Λευκάρων
Μάριος Βασιλείου, Φιλόλογος, Περιφερειακό Γυμνάσιο και Λύκειο Λευκάρων
Μαρία Πιτζιολή, Φιλόλογος, Λειτουργός Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

Ημερίδα «Πρόσφυγες και μετανάστες: παιδαγωγικές προσεγγίσεις»

3 Νοεμβρίου 2018

المعهد التربوي
وزارة التربية و الثقافة

الخميس 11/10/2018

ΩΡΕΣ	ΘΕΜΑ	ΑΙΘΟΥΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
08:00-13:30	ΑΕΥ Επιμόρφωση	Π.Ι. - Π212+Π213
	تعليم المعرفة والمهارات في الرياضيات	ممر علوي
08:30-12:45		Π.Ι. - Π101
	اجتماع مجموعة العلوم	الطابق الأرضي
08:30-13:00	ΑΕΥ3 ΠΑΝΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	Π.Ι. - Π100
	برنامج تدريبي لمساعدتي التعليم الثانوي	الطابق الأرضي
13:00-14:30		Π.Ι. - Π101
	المدارس المبتكرة	الطابق الأرضي
16:00-18:00		Π.Ι. - Π122
	ممارسات التدريس في دروس الفيزياء في التعليم الثانوي	الطابق الأرضي
16:00-19:00		Π.Ι. - Π213 Πάνω
	إنتاج الفيديو	ممر علوي

Στόχος μας η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Τελευταία ενημέρωση 10:27

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
 ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
 ΠΕΜΠΤΗ, 11/10/2018

ΩΡΕΣ	ΘΕΜΑ	ΑΙΘΟΥΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
08:00-13:30	ΛΕΥ Επιμόρφωση εκπαιδευτικών που θα αναλάβουν την ενισχυτική διδασκαλία παιδιών με αυξημένες πιθανότητες για λειτουργικό αναλφαβητισμό. <i>Διδασκαλία γνώσεων και δεξιοτήτων στα Μαθηματικά</i>	Π.Ι. - Π212+Π213 Πάνω Διάδρομος
08:30-12:45	ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΟΜΑΔΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Π.Ι. - Π101 Ισόγειο
08:30-13:00	ΛΕΥ3 ΒΑΝΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΒΟΗΘΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ/ΝΤΡΙΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ <i>ΒΔ204 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΛΛΑΓΗΣ</i>	Π.Ι. - Π100 Ισόγειο
13:00-14:30	ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	Π.Ι. - Π101 Ισόγειο
16:00-18:00	ΦΥΣΙΚΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Π.Ι. - Π122 Ισόγειο
16:00-19:00	Παραγωγή βίντεο από μαθητές/τριες για τη δημιουργική και ασφαλή χρήση του διαδικτύου	Π.Ι. - Π213 Πάνω Διάδρομος

Τελευταία ενημέρωση: 11/10/2018 10:27

Στόχος μας η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Βερολίνο - Alexanderplatz

Στόχος του Εργαστηρίου

Ο ρόλος του **σχολείου** και του/της **εκπαιδευτικού** στην αντιμετώπιση της **ετερογένειας** του μαθητικού πληθυσμού **ως διαφοράς και όχι ως ελλείμματος** και στην αξιοποίηση του **κοινωνικού συγκείμενου**.

- Οργάνωση της σχολικής ζωής
- Επιλογές διδακτικής μεθοδολογίας
- Το παράδειγμα του Περιφερειακού Γυμνασίου και Λυκείου Λευκάρων

Βασική παραδοχή

Τα παιδιά των προσφύγων βρίσκονται σε μια μετάβαση από μια εμπόλεμη κατάσταση σε μια κανονικότητα και έχουν προφανώς διαφορετικά ζητούμενα από την εκπαίδευση σε πρώτη φάση.

Στόχος

Η διαμόρφωση ενός αισθήματος ασφάλειας και αποδοχής, η ανάπτυξη της επικοινωνίας, η προσαρμογή στην εκπαιδευτική διαδικασία και στον θεσμό του σχολείου και μετά η επίτευξη γνωστικών στόχων και οι επιδόσεις στα μαθήματα.

Γκέλη Αρώνη, Συντονίστρια της Ομάδας για την εκπαίδευση των Προσφύγων του ΥΠΠΕΘ, Δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εμπειρία της εφαρμογής του προγράμματος του ΥΠΠΕΘ για την εκπαίδευση των παιδιών των προσφύγων. Οι καλές πρακτικές, οι δυσκολίες και οι προκλήσεις για το μέλλον.

Η επιστροφή στην ομαλότητα ενός σχολικού πλαισίου παρέχει στα παιδιά την κανονικότητα της παιδικής ηλικίας την οποία σε πολλές περιπτώσεις τα παιδιά πρόσφυγες έχουν στερηθεί

Μια πραγματικότητα...

Η φάση της υποδοχής των παιδιών κατά τις πρώτες μέρες φοίτησής τους στο σχολείο, κάνει το έργο των εκπαιδευτικών απαιτητικότερο ως προς τις προκλήσεις που δημιουργούνται, λόγω της μειωμένης γνώσης από μέρους των παιδιών της γλώσσας του σχολείου.

Ερωτήματα που μας απασχολούν

- *Τι συμβαίνει στην τάξη μου/στο σχολείο μου και με απασχολεί;*
- *Γιατί συμβαίνει αυτή η κατάσταση;*
- *Εγώ, ως εκπαιδευτικός, πώς επηρεάζω τη συγκεκριμένη κατάσταση;*
- *Τι θα ήθελα να βελτιωθεί ή να αλλάξει και γιατί;*
- *Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε ως σχολείο και τι θα μπορούσα να κάνω εγώ;*
- *Τι είδους βοήθεια χρειάζομαι για να βελτιώσω την παρούσα κατάσταση;*

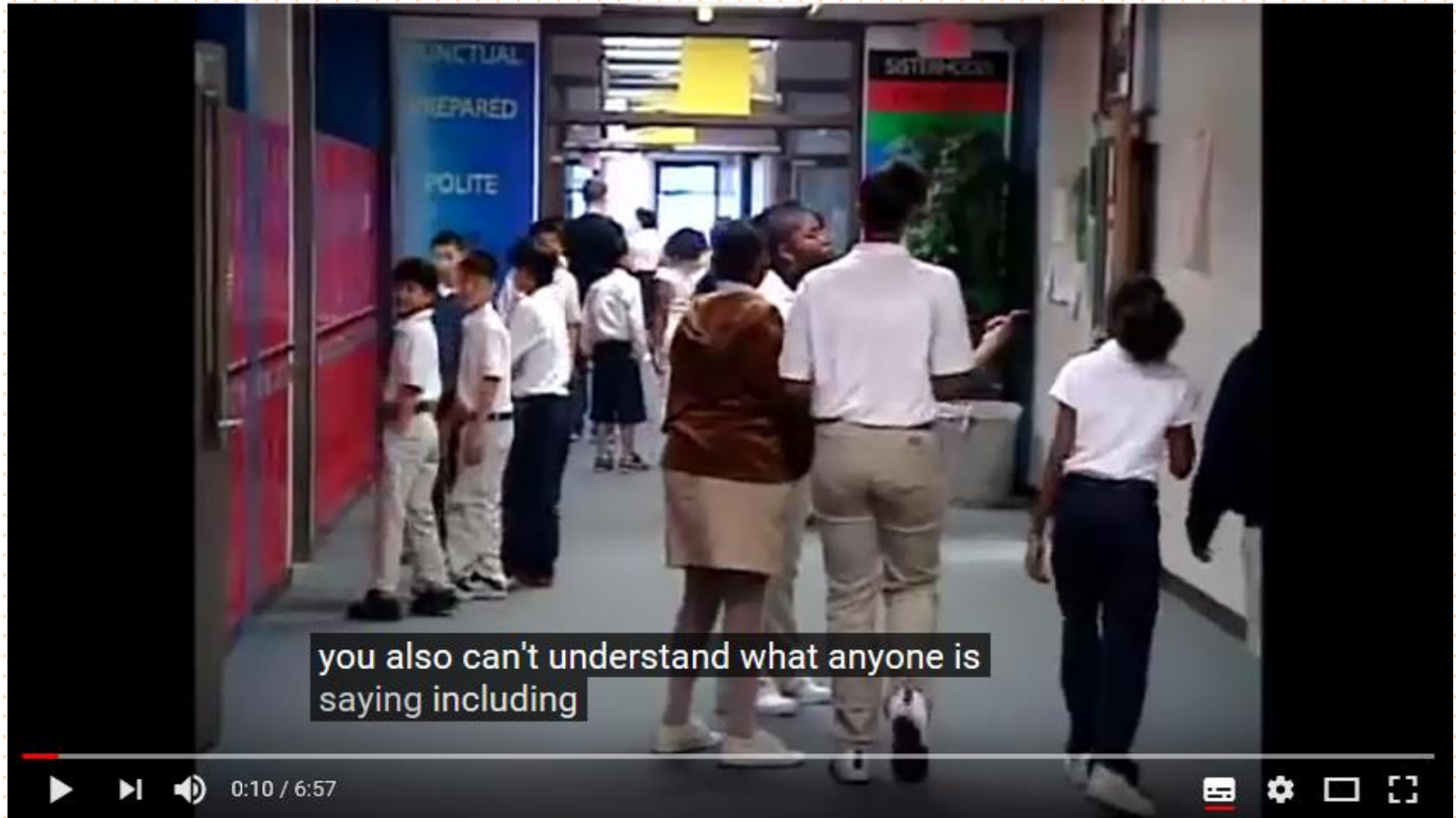
Δραστηριότητα 1 - Α

Να γράψετε σε ένα χαρτάκι post-it τρεις ενέργειες που νομίζετε ότι πρέπει/μπορούμε να κάνουμε **ως εκπαιδευτικοί**, τις πρώτες μέρες που έρχεται ένα παιδί πρόσφυγας στο σχολείο μας. Στη συνέχεια, στην ομάδα σας, να συζητήσετε *τι έγραψε ο καθένας και τι εννοούσε* και να καταλήξετε στα τρία σημαντικότερα που θα τα ανακοινώσετε στην ολομέλεια.

Δραστηριότητα 1 - Β

Να γράψετε σε ένα χαρτάκι post-it τρεις ενέργειες που νομίζετε ότι πρέπει/μπορούμε να κάνουμε **ως σχολείο**, τις πρώτες μέρες που έρχεται ένα παιδί πρόσφυγας. Στη συνέχεια, στην ομάδα σας, να συζητήσετε *τι έγραψε ο καθένας και τι εννοούσε* και να καταλήξετε στα τρία σημαντικότερα που θα τα ανακοινώσετε στην ολομέλεια.

Δραστηριότητα 2

<https://www.youtube.com/watch?v=FegO4Gh3uyk>

Κατανοητό γλωσσικό εισαγόμενο

Μειωμένο επίπεδο άγχους

Πλαισιακή στήριξη - Ενδείξεις περιβάλλοντος (Contextual clues)

Λεκτική αλληλεπίδραση

Η ενεργός συμμετοχή

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Ιδέες που μπορούμε ρεαλιστικά να εφαρμόσουμε!

[Οδηγός υποδοχής παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία: Οι πρώτες μέρες στο σχολείο](#)

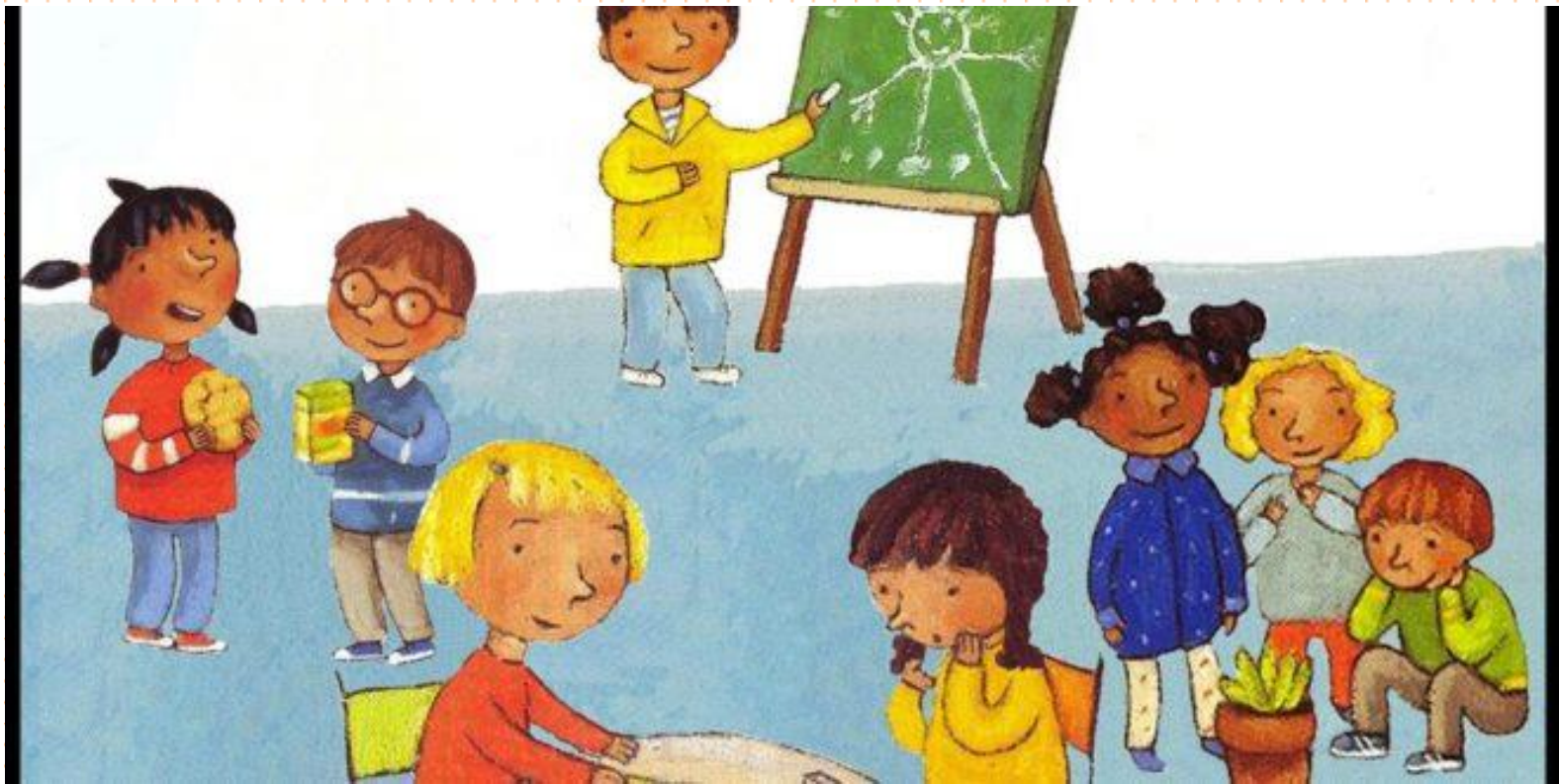

Τι κάνουμε τις πρώτες μέρες της σχολικής χρονιάς; Οργάνωση σχολικής ζωής

- Επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών (επίσκεψη στον χώρο υποδοχής στην Κοφίνου)
- Επεξήγηση των κανονισμών του σχολείου στους μαθητές (τρίπτυχο μεταφρασμένο σε διάφορες γλώσσες)
- Μετάφραση του δελτίου απουσίας από το σχολείο και σχετικού κανονισμού περί απουσιών
- Μετάφραση του ωρολόγιου προγράμματος στη γλώσσα του κάθε μαθητή

Δημιουργία κλίματος δεκτικότητας

- Άνεση- ασφάλεια με τον υπεύθυνο καθηγητή (φιλόλογο)
- Καταγραφή των αναγκών του κάθε μαθητή
- Προσπάθεια των διδασκόντων να βρουν ειδικές μεθόδους διδασκαλίας για να βοηθήσουν τους μαθητές με μεταναστευτική και προσφυγική βιογραφία.

ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

Η σημασία του ρόλου του εκπαιδευτικού

Οι αντιλήψεις αλλά και ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ των εκπαιδευτικών επηρεάζουν πολύ δυναμικά, ΘΕΤΙΚΑ τη μαθησιακή εξέλιξη των παιδιών.

Οι ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ των εκπαιδευτικών επιδρούν ΑΡΝΗΤΙΚΑ στα παιδιά και η κοινωνική και μαθησιακή ανεπάρκεια προκαλεί αρνητική αλληλεπίδραση μέσα στον χώρο του σχολείου (Reyes, 2006).

Γιατί;

Τα θέματα που απασχολούν τους εκπαιδευτικούς και τους υπηρεσιακούς αρμοδίους για την εκμάθηση δεύτερης γλώσσας είναι συνήθως το τι θα πρέπει να μάθουν οι μαθητές και το πώς πρέπει να μάθουν τη δεύτερη γλώσσα.

Ένα θέμα που δεν απασχολεί στον ίδιο βαθμό είναι το γιατί χρειάζεται αυτά τα παιδιά να μάθουν τη γλώσσα.

Είναι αναγκαία η ανάλυση και κατηγοριοποίηση αναγκών των μαθητών (Van Avermaet & Gysen, 2006) θέτοντας και αναζητώντας απαντήσεις για τις πιο κάτω βασικές ερωτήσεις:

- Ποιο είναι το γλωσσικό υπόβαθρο του παιδιού;
- Ποια η έκθεσή του στην Ελληνική και ποια σε άλλες γλώσσες; Ποια γλώσσα κυριαρχεί;
- Τι εμπειρίες γλωσσικές και κοινωνικές βιώνει στο περιβάλλον του;
- Ποια είναι η κουλτούρα της οικογένειας;
- Ποια είναι τα ατομικά χαρακτηριστικά, ενδιαφέροντα του παιδιού;
- Τι ξέρει και τι δεν ξέρει, από θέμα γνώσεων και όχι μόνο γλώσσας;
- Πώς ανταποκρίνεται όταν έχει έναν στόχο, τον οποίο πρέπει να διεκπεραιώσει μόνος του ή όταν πρέπει να δουλέψουν σε ζευγάρια ή ομάδες.
- Ποια είναι τα εξω-γλωσσικά στοιχεία, τα οποία σε συγκεκριμένες φάσεις διευκολύνουν την κατανόηση (εικόνα, ήχος, κίνηση);

Βασική αρχή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Τα παιδιά χρειάζεται να μάθουν να επικοινωνούν σε μία νέα γλώσσα, η οποία θα λειτουργήσει ως μέσο για την επιτυχή κοινωνική και μαθησιακή τους πορεία στο καινούργιο σχολείο και στο ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον εκτός της οικογένειας. Παράλληλα, χρειάζεται να νιώσουν ότι και η μητρική τους γλώσσα έχει αξία, γιατί αποτελεί βασικό στοιχείο της ανάπτυξής τους. Γι' αυτό ο καθηγητής μπορεί να μάθει να λέει 1-2 φράσεις στη γλώσσα τους (π.χ. καλημέρα, τι κάνεις). Αρέσει πάρα πολύ!!! Θέλουν να έχουν ένα περιβάλλον όπου θα διερευνούν, θα σκέφτονται και θα μιλούν και με την πρώτη και με τη νέα γλώσσα δημιουργώντας έτσι θετική αυτοεικόνα και ταυτότητα.

Βασικές παραδοχές

- Ελληνική γλώσσα ως δεύτερη
 - Η γλώσσα που κατακτά ένα άτομο, αφού έχει ήδη αρχίσει να αναπτύσσει ή έχει ήδη ολοκληρώσει την κατάκτηση της πρώτης του γλώσσας, και την οποία μαθαίνει λόγω κάποιων συνθηκών (π.χ. μετανάστευση, προσφυγιά).
 - Η κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας πραγματοποιείται, κυρίως, μέσω της επαφής του ατόμου με μητρικούς ομιλητές της γλώσσας σε ένα φυσικό περιβάλλον.
 - Ενισχύεται ταυτόχρονα και με την παρακολούθηση οργανωμένου μαθήματος, για να ικανοποιήσει ανάγκες του περιβάλλοντός του.

Ο στόχος

- Κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας
 - κατανοητά μηνύματα με σημασία πέρα από το επίπεδο κατανόησής τους και
 - περιβάλλον με λίγο ή καθόλου άγχος
 - αίσθηση επιτυχίας
- Εξοικείωση με σχολικές συμπεριφορές/ ρουτίνες
- Ένταξη και συμμετοχή στη σχολική ζωή

Οι δυνατότητες των παιδιών με μεταναστευτική και προσφυγική βιογραφία

- Προϋπάρχουσες γνώσεις
- Εμπειρίες - γνωστικές και άλλες
- Ανθεκτικότητα (resiliency)
 - Ικανότητες λύσης προβλήματος
 - Υπευθυνότητα
 - Στόχευση
 - Θετική σκέψη

(NASP, 2005, Nuche, 2009, OECD, 2012, OECD, 2015)

Οι ανάγκες των παιδιών

- Το περιεχόμενο των μαθημάτων να είναι προσβάσιμο και κατανοητό σε όλους/όλες τους/τις μαθητές/τριες της τάξης.
- Τα μαθήματα περιεχομένου (π.χ. Μαθηματικά, Ιστορία, Φυσική) μπορεί να είναι ιδιαίτερα δύσκολα για τους/τις μαθητές/τριες μιας δεύτερης γλώσσας, επειδή αποτελούνται από τρία στοιχεία:
 - τις γλωσσικές γνώσεις,
 - την εννοιολογική γνώση και
 - τη διαδικαστική γνώση.

Οργάνωση τάξης και διδασκαλίας

- Ρουτίνες, π.χ.
 - σηκώνει το χέρι πριν μιλήσει
 - οργανώνει ένα τετράδιο
 - εργάζεται σε ομάδες/ζευγάρια
- Οδηγίες και χρήση συμβόλων/συμβολισμών
- Αντικείμενα, σχεδιαγράμματα, γραφικές αναπαραστάσεις των εννοιών και πρακτικές/βιωματικές δραστηριότητες, όπως πειράματα
- Γνωστικές κα μεταγνωστικές δεξιότητες, π.χ.
 - Έλεγχος κατανόησης ερώτησης
 - Σχεδιασμός ενεργειών
 - Χρήση προοργανωτών, πλαγιότιτλων κτλ

Οργάνωση τάξης και διδασκαλίας

- Συστηματική διδασκαλία
 - ειδικό λεξιλόγιο του κάθε μαθήματος
 - γλωσσικές δομές
 - στρατηγικές του πώς να μαθαίνουν το νέο λεξιλόγιο
 - Χρήση λεξικών
 - Δημιουργία λεξικών ορολογίας
 - Λεξικό/κάρτες ευρετηρίου

Υποστήριξη μεταξύ των εκπαιδευτικών

- Συνεργασία με τον/τη φιλόλογο, π.χ.
 - Ονοματικές φράσεις
 - Παθητική φωνή
- Συνεργασία του/της εκπαιδευτικού που διδάσκει τα ενισχυτικά μαθήματα με τον/την εκπαιδευτικό που διδάσκει στη γενική τάξη
 - Ύλη - προγραμματισμός – γνώσεις
- Συνεργασία εκπαιδευτικών που διδάσκουν τα ενισχυτικά μαθήματα μεταξύ τους
 - π.χ. ορθογώνιο σύστημα αξόνων στα Μαθηματικά, μελέτη γραφικής παράστασης στη Βιολογία, διάγραμμα κίνησης στη Φυσική

Δράσεις Περιφερειακού Γυμνασίου – Λυκείου Λευκάρων σχ. χρονιά 2017-18

Βόλτα στα Λεύκαρα

Σαλάτα Φατούς

Επίσκεψη στη Λεμεσό

Συμμετοχή στον Διεθνή Διαγωνισμό Ποίησης Castello di Duino

Συμμετοχή στον Παγκύπριο Διαγωνισμό εικαστικών τεχνών 2017-18

Χριστουγεννιάτικες κατασκευές

Οι νικητές του Κρυμμένου Θησαυρού

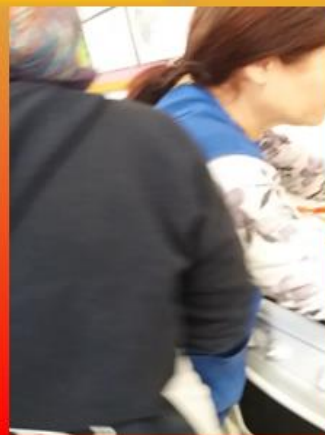
Λαχταριστή - πανεύκολη πίτσα

Πασχαλινές Δημιουργίες Ζύμωμα φλαούνων

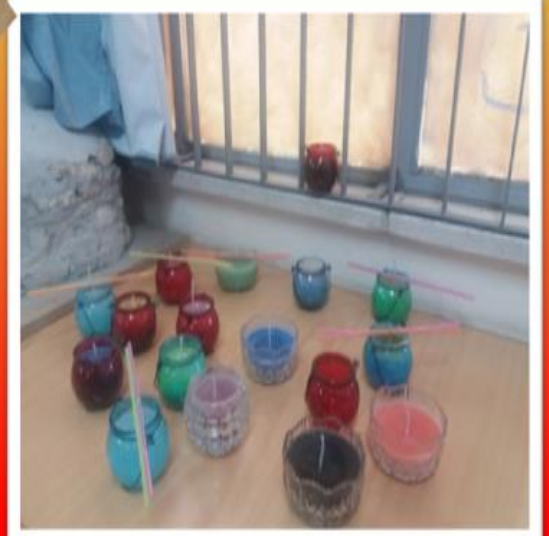
Ζύμωμα φλαούνων

Ζύμωμα φλαούνων

Χρωματιστά - αρωματικά κεριά

Βάψιμο αυγών

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΙΑΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Βασικά στοιχεία ενός αποτελεσματικού περιβάλλοντος μάθησης μιας δεύτερης γλώσσας

Είναι καλό να έχουμε υπόψη μας...

Στάδια στην
κατάκτηση της
δεύτερης γλώσσας

Συγκεκριμένη
συμπεριφορά σε
κάθε στάδιο

(Krashen, 1982)

Στάδιο κατάκτησης της γλώσσας	Γενική συμπεριφορά των μαθητών
<p>Ξιωπηλό Στάδιο</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10 ώρες μέχρι 6 μήνες • 500 επαναλαμβανόμενες λέξεις 	<ul style="list-style-type: none"> • δείχνουν αντικείμενα, δρουν, νεύουν, ή χρησιμοποιούν χειρονομίες • λένε ναι ή όχι • μιλούν διστακτικά
<p>Πρώιμο Στάδιο Παραγωγής</p> <ul style="list-style-type: none"> • 6 μήνες μέχρι 1 χρόνο • 1000 επαναλαμβανόμενες/ενεργητικές λέξεις 	<ul style="list-style-type: none"> • παράγουν φράσεις μιας ή δύο λέξεων • εστιάζουν σε λέξεις κλειδιά και ενδείξεις πλαισίου
<p>Στάδιο Εμφάνισης Ομιλίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1-2 χρόνια • 3000 ενεργητικές λέξεις 	<ul style="list-style-type: none"> • συμμετέχουν σε βασικό διάλογο • απαντούν χρησιμοποιώντας απλές προτάσεις
<p>Μέσο Στάδιο Ευχέρειας</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2-3 χρόνια • 6000 ενεργητικές λέξεις 	<ul style="list-style-type: none"> • χρησιμοποιούν σύνθετες προτάσεις • δηλώνουν γνώμη και πρωτότυπη σκέψη • κάνουν ερωτήσεις • συμμετέχουν σε πιο εκτενείς συζητήσεις
<p>Προχωρημένο Στάδιο Ευχέρειας</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5-7 χρόνια • λεξιλόγιο περιοχής περιεχομένου (content area vocabulary) 	<ul style="list-style-type: none"> • συζητούν με ευχέρεια • κατανοούν δραστηριότητες του επιπέδου της τάξης τους • υποστηρίζουν και υπερασπίζονται ακαδημαϊκές θέσεις • διαβάζουν εγχειρίδια του επιπέδου της τάξης τους • νοιάζονται οργάνωμένα και άπταιστα

Δύο τύποι γλωσσικής επάρκειας
(Cummins, 2005)

Βασικές διαπροσωπικές δεξιότητες επικοινωνίας
(Basic interpersonal communication skills (BICS))
ευχέρεια στη συνομιλία
δύο (2) χρόνια

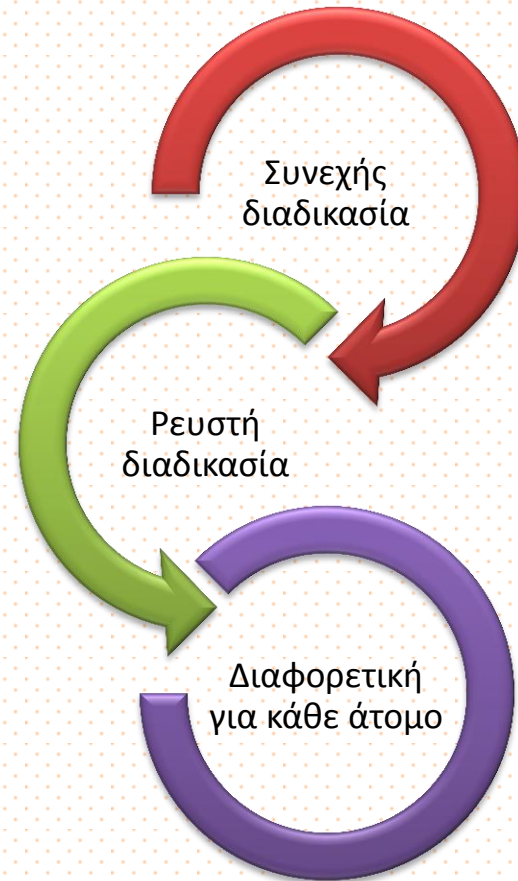
Γνωστική ακαδημαϊκή γλωσσική επάρκεια
(Cognitive academic language proficiency (CALP))
ευχέρεια σε ακαδημαϊκή, τεχνική γλώσσα
πέντε (5) – επτά (7) χρόνια

Παρανοήσεις σχετικά με τους/τις μαθητές/τριες που μαθαίνουν
μια δεύτερη γλώσσα

Ένας/Μία μαθητής/τρια μιας δεύτερης
γλώσσας, που φαίνεται να μιλά καλά τα
ελληνικά, γνωρίζει τη γλώσσα άπταιστα.

Ένας/Μία μαθητής/τρια δεύτερης
γλώσσας, που είναι σιωπηλός στην τάξη
δεν καταλαβαίνει τίποτα.

Κατάκτηση ή εκμάθηση γλωσσών

Κατανόηση
προφορικού λόγου

Κατανόηση γραπτού
λόγου

Παραγωγή
προφορικού λόγου

Παραγωγή γραπτού
λόγου

Ανάπτυξη και των
τεσσάρων δεξιοτήτων
της γλώσσας σε κάθε
μάθημα

μετανάστευση

```
graph TD; A[μετανάστευση] --> B[συναισθηματική και ψυχολογική ευημερία των μαθητών/τριών]; B --> C[επίπεδο ενθουσιασμού και ακαδημαϊκή επίδοση];
```

The diagram consists of three rounded rectangular boxes connected by L-shaped arrows. The first box is dark red and contains the word 'μετανάστευση'. A light red L-shaped arrow points from this box to the second box, which is olive green and contains the text 'συναισθηματική και ψυχολογική ευημερία των μαθητών/τριών'. A light green L-shaped arrow points from the second box to the third box, which is a darker green and contains the text 'επίπεδο ενθουσιασμού και ακαδημαϊκή επίδοση'.

**συναισθηματική
και ψυχολογική
ευημερία των
μαθητών/τριών**

**επίπεδο
ενθουσιασμού
και ακαδημαϊκή
επίδοση**

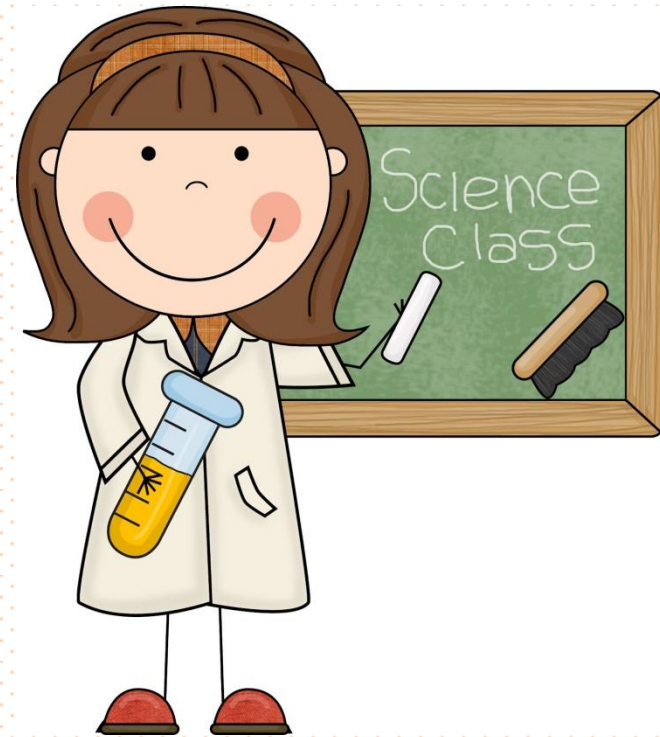
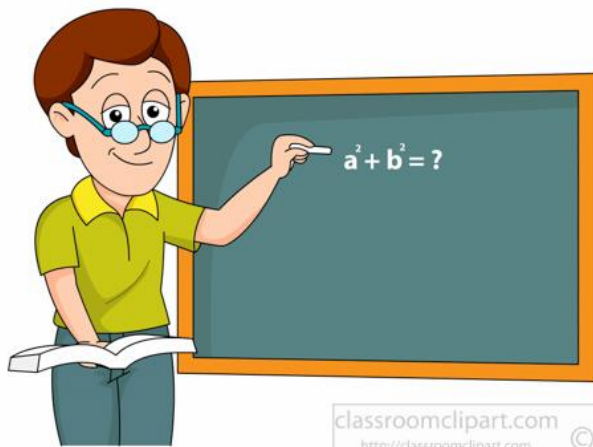
Ο/Η μαθητής/τρια μεγαλύτερης ηλικίας έχει συνήθως περισσότερες **αναστολές** να μιλήσει μπροστά από τους/τις συνομηλίκους του/της, επειδή αισθάνεται ευάλωτος/η στην ανάληψη κινδύνων και στο να κάνει λάθη.

κακή επικοινωνία

αδυναμία των
εκπαιδευτικών να
επικοινωνήσουν
με τους/τις
μαθητές/τριες

υποτίμηση ή
υπερεκτίμηση των
ικανοτήτων

αναντιστοιχίες
των προσδοκιών

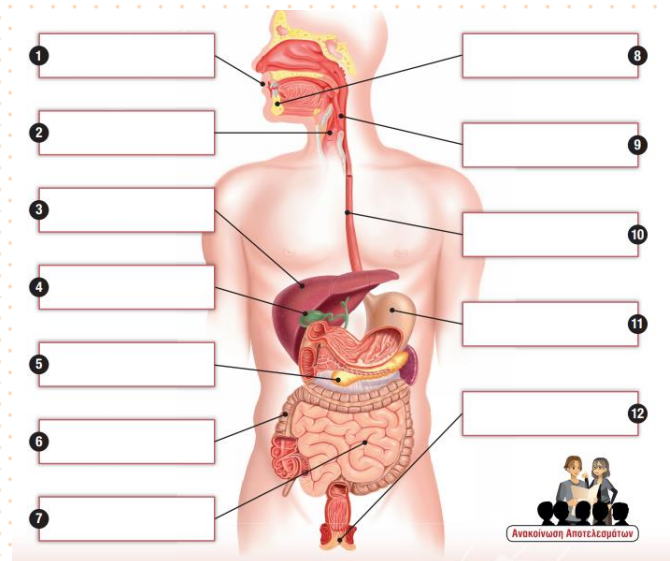

**Μαθησιακή διαδικασία για μαθητές/τριες που
μαθαίνουν
την Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα**

- **μεταφορά** γνώσεων και δεξιοτήτων από την πρώτη γλώσσα
- περισσότερος **χρόνος** αν δεν κατέχει τις γνώσεις και τις δεξιότητες από την πρώτη γλώσσα
- αξιολόγηση των γνώσεών, **πριν** από ένα κεφάλαιο του μαθήματος
- **ταυτόχρονη** διδασκαλία της **γλώσσας** και του **περιεχομένου** των μαθημάτων
- οι εισερχόμενες πληροφορίες πρέπει να **έχουν νόημα και είναι κατανοητές** (Krashen, 1981; Krashen 1982).

- Μαθήματα ειδικότητας, «οχήματα» για τη γλωσσική διδασκαλία (Ζάγκα, 2004). Για παράδειγμα:
 - **Μαθηματικά:** διατύπωση υπόθεσης ή συλλογισμού, σύγκρισης, συμπεράσματος, διατύπωση σχέσεων αιτίας – αποτελέσματος
 - **Φυσικές επιστήμες:** χρήση ονοματικών φράσεων (π.χ. ο βρασμός του νερού, η επιτάχυνση κ.λπ.) για διδασκαλία της μετατροπής από ονοματικές σε ρηματικές φράσεις και αντίστροφα.
 - επικοινωνιακές δεξιότητες** όπως η περιγραφή, η διατύπωση πρόβλεψης και η διατύπωση ορισμού

Χρήση
αντικειμένων,
σχεδιαγραμμάτων,
γραφικών
αναπαραστάσεων
των εννοιών,
πρακτικών
δραστηριοτήτων,
όπως πειράματα
(Crandall, 1987).

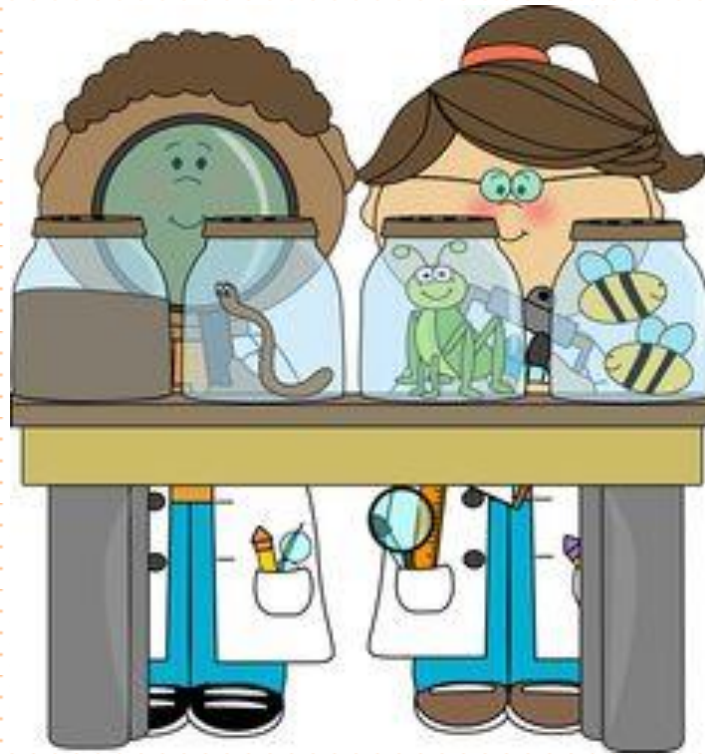

«Συχνά, η αδυναμία των μαθητών/τριών που ακόμη μαθαίνουν τη δεύτερη γλώσσα να κατανοήσουν τη διδακτέα ύλη και να εκφραστούν ωθεί τους/τις εκπαιδευτικούς να «κατεβάσουν το επίπεδο» των ασκήσεων που τους προτείνουν ή να τους δίνουν μόνο «περιλήψεις» να μάθουν. Αυτό, επιτρέπει μεν στους μαθητές να κατανοούν κάπως το περιεχόμενο των μαθημάτων και να εργάζονται μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους, αλλά δεν τους ωθεί να ξεπεράσουν το επίπεδο αυτό, ώστε να προκύψει νέα γνώση.»

(Χατζηδάκη)

«Η αποτελεσματική διδασκαλία στηρίζεται μεν σε διάφορες στρατηγικές και τεχνικές αλλά δεν είναι το άπαν. Θεωρεί πολύ σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι οι **ανθρώπινες σχέσεις** κατέχουν κεντρική θέση για την αποτελεσματική διδασκαλία και τη δραστηριοποίηση των μαθητών/τριών στο σχολείο. Αυτό ισχύει για όλους τους μαθητές αλλά ιδιαίτερα στην περίπτωση των δίγλωσσων μαθητών.»

(Cummins)

**Στρατηγικές και δραστηριότητες
για παιδιά που μαθαίνουν δεύτερη γλώσσα**

A. Ως προς τη διαχείριση της τάξης:

- δημιουργία απλών και σταθερών ρουτινών
- χρησιμοποίηση σταθερών μορφών και τρόπου παρουσίασης των εργασιών, των φύλλων εργασίας και των διαγωνισμάτων
- οδηγίες βήμα-βήμα, και με ξεκάθαρο τρόπο (και στα προφορικά και στα γραπτά) προτού δοθούν εργασίες, επανάληψη οδηγιών
- περισσότερος χρόνος

A. Ως προς τη διαχείριση της τάξης:

- εργασία ανά δύο για άτομα με την ίδια μητρική γλώσσα
- αξιοποίηση μητρικής γλώσσας των μαθητών/τριών
- συνεργασία σε ομάδες, με ανομοιογενή σύνθεση ως προς το επίπεδο γλωσσομάθειας ή ακόμα και εργασία σε ζεύγη, με έναν γηγενή μαθητή/τρια στον ρόλο του «βοηθού-δασκάλου» του/της μαθητή/τριας που μαθαίνει τα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα
- χρήση δίγλωσσων λεξικών

B. Ως προς την αύξηση της κατανόησης

- **ειδικό λεξιλόγιο** του κάθε μαθήματος (π.χ. στα Μαθηματικά: εξίσωση, ισοσκελές τρίγωνο, στη Βιολογία: κύτταρο, φωτοσύνθεση κ.λπ.) **πριν** από την παράδοση του μαθήματος αυτή καθαυτή
- **πέντε-έξι** λέξεις/γλωσσικές δομές/έννοιες κάθε φορά

B. Ως προς την αύξηση της κατανόησης

- **στρατηγικές εκμάθησης νέου λεξιλογίου,**
(π.χ. μαθηματικό λεξικό ή ένα λεξικό με τους βασικούς όρους της Φυσικής, της Χημείας, της Βιολογίας, δικά τους **δίγλωσσα λεξικά**)
- **κάρτες ευρετηρίου**

Λέξη	Ορισμός
Εικόνα, σχεδιάγραμμα, εξήγηση	Χρήσεις της λέξης -στην καθημερινή ζωή -σε ακαδημαϊκό πλαίσιο

B. Ως προς την αύξηση της κατανόησης

- **εξήγηση** στην ολομέλεια του τρόπου επίλυσης μιας άσκησης, ευκαιρίες κατανόησης
- **σαφείς οδηγίες για εξάσκηση στην κατανόηση αλλά και παραγωγή κειμένων** (μαθηματικών προβλημάτων στα Μαθηματικά, κειμένων με το εξειδικευμένο λεξιλόγιο των εννοιών στις Φυσικές Επιστήμες)
- **εντοπισμός λέξεων-κλειδιών**

B. Ως προς την αύξηση της κατανόησης

- δραστηριότητες που **παραφράζουν και εξηγούν πολύπλοκες έννοιες** (ατομικά, ανά δύο, σε ομάδες)
- ενεργοποίηση **όλων των αισθήσεων** (οπτικές αναπαραστάσεις, προφορικά-ακουστικά ερεθίσματα, κιναισθητικά και απτά ερεθίσματα)
- χρήση **σχεδιαγραμμάτων, εικόνων, βίντεο, άλλων υλικών, γραφικών παραστάσεων, πειραμάτων, πίνακα**
- χρήση **ετικετών** στην τάξη και στο εργαστήριο (αντικείμενο/όργανο στα ελληνικά και στη γλώσσα/ες των παιδιών)

B. Ως προς την αύξηση της κατανόησης

- Διδασκαλία του πώς να κρατάνε **σημειώσεις**.
- Ενθάρρυνση των μαθητών/τριών να κάνουν οι ίδιοι/ες μια προφορική **περίληψη/σύνοψη** των κύριων σημείων του μαθήματος, να γράφουν πλαγιότιτλους (στη γλώσσα τους, αν αυτό τους βοηθά)

B. Ως προς την αύξηση της κατανόησης

- Προφορά των λέξεων **πιο αργά και πιο καθαρά**, χωρίς όμως να αυξάνεται η ένταση, χωρίς να μιλούμε δυνατώτερα.
- Να γίνονται **συχνότερες παύσεις** μεταξύ των προτάσεων.
- Να γίνεται η **χρήση της γλώσσας του σώματος ή οπτικών αναπαραστάσεων**, ώστε το μήνυμα να είναι ξεκάθαρο.
- Αποφυγή της συχνής χρήσης ιδιωματικών φράσεων και της διαλέκτου

B. Ως προς την αύξηση της κατανόησης

- Συχνή επανάληψη και χρήση λέξεων-κλειδιών
- Συχνή επανάληψη, παράφραση, και επαναδιατύπωση των βασικών λέξεων και εννοιών του μαθήματος
- **Απλοποίηση** της γλώσσας όμως ΠΡΟΣΟΧΗ: όχι απλούστευση των εννοιών που πρέπει να διδαχθούν με βάση την ηλικία τους.
- Προσοχή στο **μήνυμα παρά στη γραμματική ορθότητα** και ακρίβεια της απάντησης
- Προσοχή στον τρόπο που επισημαίνουμε το **λάθος**

σεβασμός στην πολιτισμική διαφορά

- [http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/E139A2CD27BCB462C2257AF3002ACD10/\\$file/Compasito,%20%CE%9C%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%B7%CC%81%20%CE%A0%CF%85%CE%BE%CE%B9%CC%81%CE%B4%CE%B1.pdf](http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/E139A2CD27BCB462C2257AF3002ACD10/$file/Compasito,%20%CE%9C%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%B7%CC%81%20%CE%A0%CF%85%CE%BE%CE%B9%CC%81%CE%B4%CE%B1.pdf)
- Compasito, Εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά
- Βιωματικές δραστηριότητες για την αποδοχή της διαφορετικότητας και την ενσυναίσθηση

Απόσπασμα από βίντεο

Σας ευχαριστούμε
για τη συμμετοχή και
την προσοχή σας!